

SAR lansează un nou studiu: ÎN CĂUTAREA UNEI ALTERNATIVE

- 72% din români vor o schimbare politică în 2004, dar numai 42% cred că există o alternativă la puterea actuală.
- Aproape două treimi din români percep că începînd de anul trecut, de la adoptarea legislației anticorupție, corupția a crescut, nu a scăzut.
- 45% din cei care declară azi că votează PSD ar prefera și ei o schimbare la alegerile din 2004.
- 80% dintre români sînt contra migrației politice și cer reglementări care să o limiteze.

Mai putem avea încredere în sondaje?

De ce un sondaj nou? Sondajele din ultimele luni au confirmat tendința ultimilor doi ani: că trecerea timpului nu aduce neapărat progres acolo unde nu există o investiție în direcția progresului, ci dimpotrivă. Ca și libertatea presei, sondarea opiniei publice a regresat în România de după 2000, deoarece și aici a existat un interes al puterii în controlul exprimării eventualei nemulțumiri publice. Acest lucru s-a realizat pe trei căi:

1. **CONTROLUL PIETEII SONDAJELOR.** Transformarea puterii (guvern, partid de guvernămînt) în principalul sponsor de sondaje politice. Majoritatea sondajelor politice din ultimii doi ani au avut ca sponsor partidul de guvernămînt, care a ajuns astfel contribuabilul numărul unu al unor institute de sondare a opiniei publice, preferate din varii motive. Chiar cînd era legal să se organizeze licitații, tot aceste institute au obținut contractele FĂRĂ LICITAȚIE, ceea ce a dus la dominația lor pe piață.
2. **ÎNDATORAREA FINANCIARĂ.** Erori de management ale unor institute, ceea ce a dus la îndatorarea lor și pierderea independenței lor financiare.

.....
Alte rapoarte asupra guvernării
produse de SAR, studii de politici
publice și opinie publică, precum
și revista de științe politice PolSci
pot fi găsite la www.sar.org.ro

3. **CONTROLUL INDIVIDUAL.** În absența unor personalități de marcă în profesiunea sondării opiniei publice, cu un trecut nepătat și recunoaștere internațională (din care derivă resurse, deci autonomie) în România nu s-a dezvoltat după paisprezece ani o comunitate profesionistă de sociologie politică, în stare să poată veghea singură la calitatea sondajelor și independența institutelor. Ceea ce scapă la nivel de institute este lesne controlat la nivel individual, fără ca vreun sociolog român să denunțe vreodată această situație. Semn suficient că ceva nu e în regulă.

Aceste probleme de fond ne determină să lansăm un avertisment serios: sîntem mai prost plasați ca niciodată din 1992 încoace în privința capacității de a prezice ceea ce se va întîmpla la alegerile din acest an. Nu numai că informația despre ceea ce se întîmplă în opinia publică este îndoielnică, din cauza motivelor de mai sus, dar atmosfera creată de aceste sondaje și de media induce deformări reale de raportare din partea votanților. S-a creat un mit al atotputerniciei PSD la peste 50 % din opțiuni, care nu e bazat pe date reale, dar care face ca unii votanți să nu mai aibă curaj să exprime o altă opțiune.

Acest ultim sondaj al SAR, ca și celelalte sondaje care vor urma în acest an electoral vor explora căi alternative de a culege date despre politică, ca și căi alternative de a lucra cu institutele de sondare a opiniei publice. Sondajul de față a fost efectuat în perioada 3-10 martie 2004 de către CURS, utilizând un chestionar prestandardizat elaborat de SAR pe un eșantion probabilist, bistadial, stratificat în primul stadiu și aleator în cel de-al doilea stadiu. Mărimea eșantionului a fost de 1098 persoane cu drept de vot. Marja maximă de eroare este de 2.95% la o probabilitate de 95%. Interviuurile s-au efectuat la domiciliul subiecților.

ȘI TOTUȘI, ROMÂNII VOR SCHIMBARE

Dincolo de opțiunile de vot, importante sînt tendințele ultimului an, în care au avut loc atîtea remanieri, s-au promovat legi contra corupției, România a intrat în NATO și este pe cale să încheie negocierile cu Uniunea Europeană. Față de anul 2002, cînd o majoritate refuza să creadă că România va fi invitată să adere la NATO, în 2004 majoritatea (63%) crede ferm că România se va integra în Uniunea Europeană în 2007. Majoritatea continuă să creadă însă că direcția generală a țării este greșită (46% față de 41%), și că actualul guvern NU e capabil să conducă țara (54.3% față de 33.9%).

Contrar impresiei create de sondajele recente, românii vor în mare majoritate (72%) o schimbare politică în 2004. Cei care cred că există o alternativă formează majoritatea (42% DA față de 39% NU). Numărul lor este doar puțin mai mare decît al celor care au îndoieli privitoare la existența acesteia. Există o disproporție între nevoia de schimbare care caracterizează două treimi din electorat și convingerea că există o alternativă la puterea actuală, limitată la un număr mult mai mic (42%) de votanți.

Schimbare și alternativă politică

	DA (%)	NU (%)
Există o alternativă politică capabilă să conducă țara	42	39
Romania ar avea nevoie de o schimbare la alegerile din 2004	72	19

Există însă alte semne care confirmă că nevoia de schimbare e reală și tendința este contra puterii actuale și în căutarea unei noi alternative. **Aproape două treimi din români percep că în anul trecut de la adoptarea legislației anticorupție, corupția a crescut, nu a scăzut.** Un sfert cred că a rămas la fel, deci practic nimeni nu crede în progresul luptei cu corupția și în voința politică de a rezolva această problemă. Aceasta în timp ce la vecinii noștri bulgari, unde SAR a efectuat sondaje în ultimul an, această percepție s-a schimbat, 52% considerînd că s-au făcut progrese și cîntea a crescut la nivelul guvernului. Pe scurt, acolo unde se fac progrese, ele sînt percepute de public.

Percepția corupției

	%
A crescut	64
A rămas la fel	26
A scăzut	4

Cine vrea schimbarea? Votanții partidelor care nu sînt la guvernare, în egală proporție cei ai Alianței PNL-PD și cei ai Partidului România Mare, al cărui electorat este foarte opozant în atitudini, deși în parlament partidul votează de multe ori conjunctural alături de PSD. **45% dintre cei care declară azi că votează PSD ar prefera și ei o schimbare la alegerile din 2004**, iar un sfert din totalul votanților PSD crede că există o alternativă politică valabilă la partidul de guvernămînt. Acest electorat este probabil că se va deplasa la alte partide în campania electorală, fie la Alianță, fie la PRM. Schimbarea e dorită mai ales în orașele cu peste 200 000 de locuitori în care opțiunea preferată este pentru alianța PNL-PD. Iar în orașele mai mici, rezultatul politicii de urbanizare forțată a regimului Ceaușescu, calea identificată pentru schimbare este PRM. PRM are votanții cei mai puțin educați și informați, cu o medie de venit chiar inferioară votanților PSD, tradițional cei mai săraci. Alianța PNL-PD rămîne strict limitată la zona urbană și suburbană, cu o medie de ani de școală și de venit mult peste celelalte partide. Alternativele fantezisto-populiste (partidul lui Gigi Becali, Lia Roberts) pot la rîndul lor recruta din grupul celor care vor schimbare dar nu au mare discernămînt, fiind puțin educați și cu consum mass media redus. Dar este exclus să recruteze, așa cum s-a insinuat, din votanții actuali ai lui Theodor Stolojan și ai Alianței, care sînt cei mai educați și au atitudinile cele mai stabile. Problema Alianței este că la această oră dincolo de acest electorat urban fidel ideii de centru dreapta nu a reușit să convingă aproape pe nimeni altcineva. Din electoratul care a adus victoria CDR în 1996 Alianța nu are azi decît 54%, circa 11 % votînd PRM, 20% votînd PSD, și restul divizîndu-se între minusculele partide de centru dreapta (Acțiunea Populară, PUR).

În concluzie, deși există un mare potențial de schimbare nu s-a produs încă acel declic care să favorizeze o anumită alternativă. Și Alianța, și PRM, rămîn deocamdată în limitele vechiului lor electorat, ceea ce nu e surprinzător dat fiind că nici una nu a avut vreo inițiativă publică însoțită de mare publicitate care să fi impresionat publicul în ultimele luni. La Alianță singurul eveniment publicitar important a fost crearea ei, dar și aceasta a fost înconjurată de atîta prudență, controversă și detalii tehnice că efectul publicitar a fost scăzut. Mai este de menționat doar că partidele nu au nici o șansă dacă nu se constituie în jurul unor personalități deja cunoscute, fie din politică, fie din alte domenii. Acțiunea Populară, cu toată mobilizarea puterii și mediei contra lui Emil Constantinescu, stă mai bine totuși ca Uniunea pentru Reconstrucția României, care nu are nici o personalitate publică.

Opțiuni politice pentru alegeri

	OPȚIUNE VOT ALEGERI LOCALE (%)		OPȚIUNE VOT ALEGERI PARLAMENTARE (%)	
	Din total eșantion	Din opțiuni vot exprimate	Din total eșantion	Din opțiuni vot exprimate
Alianța PD-PNL			21	30.2
PNL	13	20		
PD	6	10		
PRM	10	14	11	15.3
PSD	27	41	29	41.5
PUR	3	5	3	4.2
UDMR	4	6	4	5.5
Altul	3	4	2	3.3
Nu aș vota	34	-	30	-

DESPRE POLITICĂ, CU BUN SIMȚ ȘI FĂRĂ IDEOLOGIE

Atitudinile politice ale românilor sînt consecvente cu sondaje SAR anterioare. Cu excepția electoratului de centru dreapta, care se rezumă la votanții Alianței și ai AP sau PNȚCD, nu există mare interes pentru ideologie, grupul cel mai numeros rămînînd acela care crede că ideologia nu contează deloc (60%). Ce contează pentru oameni atunci cînd aleg un politician este mai ales

personalitatea, caracterul, convingerea că respectivul ar face ceva și pentru ei. Românii sînt furioși contra migrației politice, pe care o percep ca pe o formă de prostituție a omului politic, care se duce după cine dă mai mult. Ei cer o rezolvare a acestei situații, o mare majoritate fiind pentru ca reprezentanții aleși pe liste să își piardă locul dacă își schimbă partidul, iar o majoritate absolută, dar mai redusă, sprijinind organizarea de noi alegeri în cazul celor aleși direct, ca primarii.

Opiniile despre migrația politică

OPINII	ALEȘI LOCALI %	PARLAMENTARI %
Aleșii care migrează fac un lucru rău	80	78
Ar trebui să-și piardă locul în favoarea următorilor de pe liste	75	75
Ar trebui să se organizeze alegeri noi	56 (în cazul primarilor)	

De ce, dacă majoritatea românilor vor în mod decis ca oamenii politici să nu mai aibă dreptul de a migra fără să suporte consecințe, corupînd viața noastră politică, nu se pot da reglementări în acest sens, dat fiind că legislația electorală este încă în curs de adoptare? Nu există obstacole legale, putîndu-se perfecta varii forme de reglementare, inclusiv demisii anticipate, care nu presupun mari schimbări de legislație. Faptul necesită însă voință politică, mai ales din partea partidului de guvernămînt, principalul beneficiar al fenomenului. Nu că asemenea reglementări ar rezolva toate problemele noastre. Unde există resurse pentru corupție (putere disproporționată a unui singur partid) și o slabă conștiință a celor care trebuie corupți se vor găsi întotdeauna forme de pervertire a normalului. PSD nu a atras doar indivizi, ci și partide întregi, care și-au păcălit astfel electoratul. Dar reglementările în cazul persoanelor individuale sînt clare, posibile și sprijinite de public. Ele pot și trebuie să fie puse în aplicare în acest an electoral, nu mai tîrziu. România nu poate intra în Uniunea Europeană cu o clasă de oameni politici flotanți. În sfîrșit, românii se pronunță foarte clar și în alte două chestiuni privitoare la politică care au fost discutate recent. 88% sînt net contra ideii că preoții pot fi amestecați în politică și candida pe listele vreunui partid, iar 48% vor să vadă mai multe femei în viața politică, față de 27% care se opun și 22% care spun că nu are importanță. Semnificativ mai multe femei (57%) față de bărbați (34%) sînt de părere că o prezență sporită a femeilor în parlament ar fi benefică vieții noastre politice. Grupul celor care se opun e predominant masculin.

RECOMANDĂRI

1. **Adoptarea imediată a unor reglementări care să limiteze migrația politică atît pentru alegerile locale, cît și pentru cele generale.**
2. **Mai multă atenție acordată electoratului feminin și nevoilor sale. Mai ales partidele cu bază în urban ar trebui să se orienteze mai mult către publicul feminin, o mare resursă de cadre și de voturi neglijată pînă acum.**
3. **O politică mult mai consistentă e necesară contra corupției, axată pe practică, nu numai adoptare de legi. Ca și baroana Nicholson, publicul crede că sub regimul PSD corupția crește, nu scade. Acest fapt nu aduce beneficii nici partidului de guvernămînt, nici țării, deoarece se dezvoltă și mai mult cinism față de politică, subminînd democrația noastră încă tînără și fragilă. Soluții sînt: rezolvarea problemei de la punctul unu, spre exemplu, ar ajuta și la rezolvarea problemei de la punctul trei. Publicul vede perfect legătura: numai cei care profită de pe urma migrației refuză să o vadă.**

(Întrebări suplimentare despre acest sondaj, date sau analize pot fi adresate Alinei Mungiu-Pippidi, pippidi@sar.org.ro)